

T00369

**Inventaris van het archief van de
Kalkzandsteenfabriek Vogelenzang te
Rhenen, 1935-1968**

**E. Hinders
Februari, 2014**

Inleiding

Op initiatief van J.G. Holthuis werd in 1914 in Rhenen op de locatie Vogelenzang, ten oosten van de Grebbeberg, de kalkzandsteenfabriek Vogelenzang gesticht. De keuze viel op Rhenen omdat daar volop zand aanwezig was. Er waren bovendien goede aanvoermogelijkheden voor materialen over het water en goede afzetmogelijkheden voor de eindproducten in de regio. De eerste jaren verliepen moeizaam. Er werkten toen 25 man met twee kleine steenpersen die enige miljoenen stenen per jaar produceerden. In 1921 werd Vogelenzang een N.V.

In 1930 werd het een familiebedrijf toen het door W.G. van de Berg werd gekocht en werd de N.V. omgezet in een commanditaire vennootschap.

Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog werd de fabriek stilgelegd, er werd toen ook veel schade aangericht. Na de oorlog, toen er grote vraag kwam naar bouwmaterialen, werd de fabriek van een ambachtelijk bedrijf omgebouwd tot de op één na grootste kalkzandsteenfabriek van Nederland. In 1956 was de personeelsbezetting 370 man en werden er 250 miljoen stenen geproduceerd. In 1965 deed een nieuw produkt, de GEVO steen (Gevelsteen Vogelenzang) zijn intrede. De GEVO steen bleek een enorm commercieel succes. Het familiebedrijf wist zich te handhaven tot 1969. Het werd toen weer omgezet in een N.V.

In 1985 werd een fusie aangegaan met kalkzandsteenfabriek Anker te Kloosterhaar. Er werd in de jaren 1985-2000 26 miljoen gulden in het bedrijf gestoken om het te saneren en te moderniseren. De gemiddelde jaarproductie bedroeg in deze periode 90 miljoen stenen per jaar.

In 2000 vond de kalkzandsteenindustrie het noodzakelijk de productiecapaciteit in Nederland te beperken om overcapaciteit te voorkomen. Het aansturende Centraal Verkoop Kantoor van de Kalkzandsteenindustrie, waarbij Vogelenzang was aangesloten, vond dat drie van de elf kalkzandsteenfabrieken weggesaneerd zouden moeten worden. Daar was ook Vogelenzang bij. In juli 2001 ging de fabriek dicht¹. Van het archief van de kalkzandsteenfabriek Vogelenzang is alleen een aantal kasboeken en grootboeken bewaard gebleven. De rest is in de Tweede Wereldoorlog verloren gegaan. Het archief is rond 2002 aan de gemeente Rhenen aangeboden door lokaal amateur-historicus dr. H.P. Deys. Deze heeft de kasboeken en grootboeken als schenking ontvangen van G.J.H Dorresteyn, de laatste directeur van Vogelenzang. In 2011 werden de boeken vanuit de archiefbewaarplaats in Rhenen verhuisd naar het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht. Het archief is 0,85 m¹.

Aanwijzingen voor de gebruiker

Stukken uit dit archief kunnen worden aangevraagd door vermelding van de naam van het archief en het archiefbeheersnummer tussen ronde haken:

- Kalkzandsteenfabriek Vogelenzang te Rhenen, 1935-1968 (369)
- het of (de) inventarisnummer(s) van de stukken.

¹Bron: Deys, H. *Kalkzandsteenfabriek Vogelenzang 1914-2001*. Oud Rhenen, no 1, 2002, p. 3-82.

		Inventaris	
1-4		Bank- en kasboeken, 1935-1957.	4 delen
	1	1935-1936 (bankboek)	
	2	1936	
	3	1949-1957	
	4	1957	
5-10		Grootboeken, 1957-1968.	6 delen
	5	1957-1960	
	6	1961-1964	
	7	1965	
	8	1966	
	9	1967	
	10	1968	

